

Załącznik do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Drohiczynie
z dnia

PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ DLA GMINY DROHICZYN NA LATA 2012-2013

SPIS TREŚCI:

WPROWADZENIE

- I. DIAGNOZA SYTUACJI GRUP WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE**
- II. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE**
- III. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ**
- IV. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ**
- V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU**
- VI. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY**

WPROWADZENIE

Podstawą prawną Programu Aktywności Lokalnej jest art. 110 ust. 10 lub art. 112 ust. 13 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej.

Program aktywności lokalnej może być częścią lub rozwinięciem przyjętych już programów lokalnych. W tym przypadku prezentowany dokument jest kontynuacją i rozszerzeniem PAL-u, przyjętego w gminie do realizacji w latach 20010-2011 oraz elementem realizacji celów Strategii Gminy na lata 2012-2020.

Podczas opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Drohiczyn zespół redakcyjny dokonał analizy aktualnej sytuacji społecznej w gminie. Wskazano wiele słabych stron. Jedną z nich to ubóstwo i niskie dochody w społeczności, duża liczba osób niepełnosprawnych i starszych, bezrobocie osób młodych. **Wyzwaniem jest mała aktywność, świadomość w obszarze społecznym, a także niskie zainteresowanie edukacją osób dorosłych.** Pomimo dobrego położenia komunikacyjnego gminy i zasobów jest małe zainteresowanie agroturystyką i produkcją.

Zgodnie z celami Strategii należy budować infrastrukturę społeczną na terenie wiejskim gminy poprzez kształtowanie liderów i animatorów, rozwijać nowe grupy i organizacje, szczególnie poza terenem miasta w celu realizacji zadań pomocowych i integracyjnych. Budować usługi i aktywności z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców wsi, zadbać o opiekunów w świetlicach wiejskich, rozwijać partnerstwa społeczno-prywatne i partycypację.

Według zdiagnozowanych potrzeb i problemów w Strategii **grupami społecznymi najbardziej wymagającymi wsparcia i zagrożonymi wykluczeniem społecznym w gminie są :**

- Rodziny ubogie z dziećmi, wielodzietne, wykazujące bezradność w sprawach opiekuńczych ;
- Osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo;
- Młodzież w wieku 15 – 25 lat;
- Niepełnosprawni i osoby chore przewlekłe;
- Osoby zamieszkujące tereny wiejskie, rolnicy
- Osoby starsze zamieszkujące teren gminy.

Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej oznacza brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich.

Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu powinny być ukierunkowane na:

- rozbudowywanie świadczeń wspierających aktywność,
- promocje działań prospołecznych,
- wspieranie rozwoju różnych form aktywizacji zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i społecznej mieszkańców, w tym w szczególności klientów pomocy społecznej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- upowszechnianie kształcenia ustawicznego,
- ułatwienie dostępu do poradnictwa i informacji,
- zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów (rozwój lokalnych partnerstw),
- wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

W celu odpowiedzi na zawarte w Strategii problemy określono szereg zadań, działań i programów do realizacji przez instytucje oraz organizacje na terenie Drohiczyzna, jednym z nich będzie Program Aktywności Lokalnej Gminy Drohiczyn na lata 2012-2013. Został on opracowany w odpowiedzi na trudności związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych oraz grup społecznych. **Wyznacza kierunki działań w zakresie aktywizacji lokalnej mieszkańców terenu gminy Drohiczyn.**

PAL dla Gminy Drohiczyn ma służyć kształtowaniu warunków sprzyjających powstawaniu więzi społecznych na terenie gminy – a szerzej – kapitału społecznego w myśl, iż „podstawą społeczeństwa obywatelskiego są jego obywatele, świadomi swych praw i obowiązków, zaangażowani w działania na rzecz dobra wspólnego, zdolni do osobistej odpowiedzialności za los swój i los wspólnoty na wszystkich poziomach życia społecznego.”

W tym wymiarze „konieczne staje się, więc inwestowanie w kapitał ludzki oraz kapitał społeczny, czyli inwestowanie w ludzi i w budowanie związków między nimi, w ich wzajemne zaufanie i zaangażowanie w sprawy wspólnoty, a więc to, co jest na równi z kapitałem finansowym podstawą rozwoju lokalnego. Poczucie tożsamości, przynależności i zaangażowania na rzecz małej ojczyzny jest podstawą świadomego obywatelstwa.”

Ważne jest wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych oraz budowanie i wzmacnianie ich obywatelskiej świadomości.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Drohiczyn posłuży również do opracowania i realizacji projektu systemowego przez MGOPS w ramach Podziałania (7.1.1) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytet VII - „Promocja integracji społecznej”. Program ten przewiduje działania na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej w celu zapewnienia

współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji, istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności lokalnej, jest jednym ze źródeł finansowania programu.

I. DIAGNOZA SYTUACJI GRUP WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE

OGÓŁEM LICZBA MIESZKAŃCÓW **gminy w roku 2010 wyniosła – 6624 osób**. W przeciągu 7 lat (w stosunku do roku 2000 - kiedy wynosiła 6830 osoby) **zmałała o 206 osób**. Jednocześnie obserwuje się przyrost liczbowy w grupie osób powyżej 60 r życia o 335 osób, czyli o 1/3 w tym czasie. Wzrost w grupie osób starszych jest związany z wydłużeniem się wieku życia. Gmina Drohiczyn jest jedyną gminą miejsko-wiejską na terenie powiatu siemiatyckiego. **Na tym terenie rozmieszczonych jest 41 miejscowości (37 sołectw)**. Spośród ludności w gminie to właśnie w sołectwach (wsiach) zamieszkuje $\frac{3}{4}$ osób, a 416 dzieci i młodzieży (czyli ponad połowa w wieku szkolnym) codziennie dojeżdża do szkół.

Położenie gminy przedstawia się korzystnie na trasie drogi krajowej , co jest niewątpliwie atutem do wykorzystania poprzez samorząd, ale sprzyja też zaspakajaniu potrzeb podstawowych społeczności gminy. Ułatwia edukację szczebla ponadgimnazjalnego młodzieży, rodzinom zapewnia dostęp do medycznej opieki specjalistycznej, pomaga w załatwianiu spraw urzędowych w powiecie (19 km, droga 62 i 19). Taka odległość utrudnia już niestety rozwój zainteresowań, spędzanie czasu wolnego, dostęp do kultury i innych wyższych potrzeb samorozwoju człowieka.

Rozproszenie i niska dostępność zajęć wpływa również na sposób spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Tylko nieliczne rodziny w gminie kultywują tradycję w zespołach ludowych, zaś brak stałego systemu wsparcia dla twórców ludowych nieprofesjonalnych z terenu gminy nie przekłada się na wzorce spędzania czasu wolnego w rodzinach.

Do najczęściej występujących czynników wpływających negatywnie na funkcjonowanie rodziny w gminie DROHICZYN należą:

- **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**, w szczególności w rodzinach niepełnych i wielodzietnych wśród 70-80 rodzin korzystających z pomocy społecznej i około 50 rodzin zgłaszanych jako problemowe przez nauczycieli i pedagogów szkolnych;
- **ograniczone możliwości spędzania czasu wolnego przez 416 dzieci codziennie dojeżdżających do szkoły** (funkcjonują niezagospodarowane świetlice wiejskie, brak w

nich kadry, liderów; inną przyczyną jest ubóstwo rodzin wiejskich, szczególnie rolniczych i niska świadomość potrzeb dzieci przez rodziców);

- **ubóstwo i wykluczenie społeczne** (cyfrowe, transportowe, kulturowe) rodzin rolniczych, osób dorosłych i starszych, niepełnosprawnych na terenie wsi gminnej.

Wszystkie te elementy wpływają na zagrożenie wykluczeniem albo wykluczenie społeczne.

Aby przeciwdziałać tym zagrożeniom wynikającym z zamieszkiwania na wsi (wykluczenie transportowe), niedostępność do edukacji i usług czasu wolnego, a co za tym idzie niemożność podnoszenia kwalifikacji , bierność i niskie poczucie sprawstwa oraz wartości.

Skutkiem tego są braki w wykształceniu osób młodych, niechęć do kształcenia osób dorosłych- rolników, niepełnosprawnych, izolacja środowiskowa, nieumiejętność korzystania z pomocy psychologicznej, doradczej; bezrobociem na otwartym rynku pracy i dziedziczeniem ubóstwa w rodzinach wiejskich, dysfunkcyjnych.

Jedną z podstawowych instytucji służących wsparciu i pomocy młodzieży, rolnikom, rodzinom, osobom starszym jest Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS) działający na terenie gminy, szkoły, MGOK , rady sołeckie, parafie. Wszystkie te instytucje poza działaniami pomocowymi próbują inicjować działania integracyjne dla osób w różnym wieku. Są to jednak działania incydentalne. Konieczne jest planowe działanie integracyjne i pomocowe podejmowane w ramach aktywnej integracji społecznej: zawodowe, edukacyjne i społeczne.

Na terenie gminy brakuje miejsc spotkań oraz zorganizowanych form aktywizacji ludzi .

II. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE

Problemy i potrzeby potwierdzone danymi diagnostycznymi ze Strategii pozwoliły na wyodrębnienie dla gminy 3 najważniejszych grup do objęcia działaniami aktywizacyjnymi na lata 2012-2013.

Są to:

- młodzież w wieku 15-25 lat, ucząca się lub kształcąca, ze szczególnym uwzględnieniem pochodząca z ubogich środowisk;
- niepełnosprawni;
- osoby nieaktywne zawodowo;
- rolnicy;
- osoby bezrobotne;
- członkowie społeczności gminnej- otoczenia społecznego osób i grup objętych wsparciem;

- potencjalni liderzy wiejscy młodzieżowi i środowiskowi oraz aktywne grupy nieformalne i formalne (szczególnie w sołectwach).

Działaniami w ramach Programu Aktywności Lokalnej będą obejmowane osoby i środowiska wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem , ze szczególnym uwzględnieniem korzystających z pomocy społecznej.

Obok nich warte wsparcia są osoby i grupy aktywne, które na stałe budowałyby wsparcie środowiskowe. Nie może więc zabraknąć we wsparciu aktywizacyjnym potencjalnych liderów młodzieżowych, środowiskowych, wolontariatu i innych aktywnych osób, dzięki którym równoważyć się będą działania wsparcia w Programie. Wskazywanie bowiem aktywności jako sposobu na przeciwdziałanie wykluczeniu musi również pociągać za sobą pozytywne wzorce i modelowe rozwiązania.

W latach 2012-2013 planuje się objąć wsparciem min 150 osób zagrożonych wykluczeniem i min 150 osób aktywnych.

CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Cel główny:

- 1. wzrost poziomu integracji społecznej wśród grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych;**
2. aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenie ich potencjału rozwojowego;
3. zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej, aktywizacja społeczności do samopomocy.

Cele szczegółowe:

1. zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;
2. stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej;
3. ułatwienie dostępu do ofert zagospodarowania czasu wolnego młodzieży;
4. zdobycie i podniesienie kompetencji o charakterze zawodowym wśród osób młodych i dorosłych;
5. poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych;
6. prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym,
7. wspieranie rozwoju wolontariatu, grup wsparcia, grup samopomocy oraz grup edukacyjnych;

8. zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych w przypadku osób pozostających poza rynkiem pracy;
9. wsparcie i promowanie postaw prospołecznych;
10. promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną;
11. realizacja modelu działania Centrum Aktywności Lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych do młodzieży w wieku 15 – 25 lat;
12. aktywizację, integrację i wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym - promocja działań wspierających więzi pokoleniowe.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

W latach 2012-2013 realizacji PAL służyć będą:

1. opracowanie i złożenie do 30 12 każdego roku wniosku do Urzędu Marszałkowskiego o sfinansowanie działań w PAL przez projekt systemowy; realizator MGOPS Drohiczyn;
2. przygotowanie i złożenie w ciągu roku min 2 wniosków o sfinansowanie działań w PAL przez instytucje zaangażowane w działania;
3. prowadzenie świetlicy środowiskowo- socjoterapeutycznej dla grupy młodzieży w wieku 15-25 lat; prowadzone przez UM i MGOPS, całorocznie dla min 50 osób;
4. realizacja kontraktów socjalnych w grupach osób młodych; rolników nieaktywnych zawodowo i osób niepełnosprawnych; realizator MGOPS całorocznie dla min 10 osób w roku;
5. prowadzenie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, organizowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych; (dostosowanych do potrzeb indywidualnych i zdiagnozowanych przez doradcę, w tym szkoleń dla liderów i animatorów) , w ramach posiadanych środków w okresie II-VI, IX-XII , realizowane przez firmę zewnętrzną na zlecenie; organizacja min 5 szkoleń rocznie;
6. Organizowanie wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do

życia społecznego w tym powrót na rynek pracy; prowadzenie doradztwa zawodowego indywidualnie i grupowo, przez cały rok, raz w tygodniu, realizator-zatrudniony doradca zawodowy; ze wsparcia skorzysta min 30 osób rocznie

7. animacja lokalna prowadzona w formie spotkań grup, warsztatów tematycznych, prowadzona całorocznie, przez zatrudnionego przez MGOPS animatora lokalnego; odbędzie się min 20 spotkań i warsztatów, powstaną min 2 nowe grupy/organizacje społeczne
8. prowadzenie Klubu Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością prowadzona całorocznie, przez zatrudnionego przez MGOPS animatora lokalnego; zwiększenie udziału w Klubie o ok. 50% co roku;
9. organizacja przez liderów i animatorów w środowisku imprez i wydarzeń integrujących środowiska w sołectwach i gminie; festyny; jarmarki rękodzielnicze; prowadzenie kabaretu – realizacja MGOK wspólnie z MGOPS oraz UM i szkołami, wg kalendarza gminnego, min 10 wydarzeń w roku;
10. Organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym; min 2 promocje wydarzeń przeprowadzona przez MGOK i MGOPS oraz szkoły;
11. Rozwijanie komunikacji i integracji społecznej w środowisku: - edukacja społeczna i obywatelska, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców, organizowanie spotkań z grupami docelowymi, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym min 2 razy w roku z 50 osobami.

Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany poprzez przygotowywane roczne programy aktywności lokalnej (projekty) skierowane do konkretnych społeczności lub grup.

W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

1. ŚRODOWISKOWEJ PRACY SOCJALNEJ
2. INSTRUMENTÓW AKTYWNEJ INTEGRACJI
3. DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM

PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- 1) zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz grup, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 2) integracja społeczności lokalnej i grup społecznych,
- 3) planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców,
- 4) skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów,
- 5) stworzenie płaszczyzny zaangażowania mieszkańców w proces rozwiązywania indywidualnych i lokalnych problemów,
- 6) wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące,
- 7) wykorzystanie posiadanych zasobów ludzkich i środowiskowych,
- 8) wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych,
- 9) powstanie lokalnych grup działania,
- 10) zintegrowanie lokalnych społeczności i grup społecznych,
- 11) realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności,
- 12) aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych,
- 13) podwyższenie jakości działań środowiskowych w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności,
- 14) zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup defaworyzowanych,
- 15) wzrost kompetencji i aktywności mieszkańców oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne, w tym także aktywności na rynku pracy.

Realizatorem zadań Programu Aktywności Lokalnej są:

1. Urząd Miejski w Drohiczynie,
2. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drohiczynie,
3. Jednostki Organizacyjne Gminy,
4. Placówki edukacyjne, kulturalne i sportowe,
5. Organizacje pozarządowe i kościelne,
6. Policja

Koordynatorem realizacji programu Aktywności Lokalnej jest Kierownik Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drohiczynie.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja zadań programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu Gminy
- ze środków funduszy strukturalnych – Program Operacyjny Kapitał Ludzki – projekty systemowe dla ośrodków pomocy społecznej,
- ze środków pozyskanych z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- środków własnych podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej,
- ze środków pochodzących od sponsorów.

SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów PAL.

Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji PAL, które zostaną przedstawione Burmistrzowi Drohiczyzna oraz Radzie Miejskiej.

Po zakończeniu realizacji programu aktywności lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów jakie one przyniosły.

Wskazane zostaną także te metody i formy działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych.